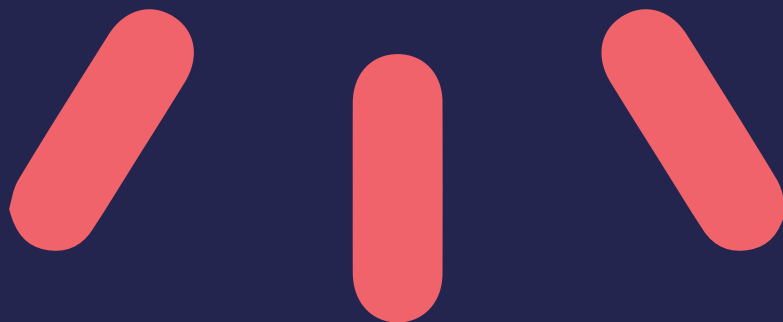

PREVENTIEVE ROL & BELANG VAN DE SIGNAALFUNCTIE IN DE GEZINSZORG

Visie en sectoraanbevelingen voor een goede praktijk

INHOUD

VISIE	3
Missie & kernrol	3
Observeren en signaleren	4
Samenwerking & communicatie	4
Uitdagingen en investeringen	5
Strategische focus	5
 VAN VISIE NAAR GOEDE PRAKTIJK	 6
 INSPIRATIE	 9

Dit zijn de krijtlijnen voor het implementeren van de signaalfunctie in de gezinszorg. Voor meer details verwijzen we naar de visienota 'Preventieve rol en belang van de signaalfunctie in de gezinszorg: Visie en sectoraanbevelingen voor een goede praktijk'.

VISIE

Missie & kernrol

Gezinszorg ondersteunt gezinnen en individuen om zelfstandig en kwaliteitsvol thuis te wonen, zelfs in complexe zorgsituaties.

Door **regelmatig contact** en een **vertrouwensband met cliënten** hebben de diensten voor gezinszorg een **unieke preventieve rol**: het tijdig signaleren van zorgnoden en het ondernemen van een passende actie.

Observeren en signaleren is een kernopdracht van de sector. Dankzij hun regelmatige aanwezigheid krijgen diensten voor gezinszorg een unieke inkijk in het dagelijks leven van cliënten en bouwen ze een vertrouwensband op. Vanuit die positie spelen ze een cruciale rol in het tijdig doorgeven en opvolgen van signalen.

Observeren en signaleren

Voor diensten voor gezinszorg is het essentieel om signalen van veranderende behoeften of problemen tijdig op te merken, zodat ze snel en effectief kunnen ingrijpen. Dit vraagt om een zorgvuldige en voortdurende observatie van cliënten, zowel tijdens reguliere contacten als bij huisbezoeken.

Vroegtijdige detectie: dankzij regelmatig contact en huisbezoeken signaleren verzorgenden, logistieke medewerkers en begeleidend personeel vroegtijdig aandachtspunten.

Geïntegreerde aanpak: verzorgenden delen opgepikte signalen met het begeleidend personeel voor een gerichte en gecoördineerde zorgaanpak.

Preventieve zorg: voorkomen is beter dan genezen. Een proactieve houding helpt om ernstige zorgproblemen vroegtijdig op te sporen.

Doelgerichte zorg: de afgestemde zorgdoelen vormen een leidraad voor het observeren en signaleren, zodat de zorg effectief en afgestemd blijft op de specifieke behoeften van de cliënt.

Samenwerking & communicatie

Om de signaalfunctie goed te kunnen uitoefenen, is samenwerking en communicatie van cruciaal belang. Dit wordt gerealiseerd door:

- **Interne samenwerking:** regelmatige communicatie tussen verzorgend en begeleidend personeel in functie van een naadloze zorgverlening.
- **Externe partners:** wederzijdse communicatie met externe zorgpartners om de zorgcontinuïteit te waarborgen en om de zorgdoelen op elkaar af te stemmen.
- **Cliëntgericht:** de regie blijft altijd bij de cliënt en/of diens mantelzorger, waardoor de zorg afgestemd blijft op hun wensen en behoeften.

Uitdagingen en investeringen

De sector gezinszorg evolueert constant en moet met de volgende uitdagingen aan de slag:

- **Complexiteit en diversiteit:** de toenemende zorgzwaarte en diversiteit van cliënten vragen om continue aanpassing en flexibiliteit, vooral bij het signaleren van veranderende behoeften en het tijdig herkennen van nieuwe zorgvragen.
- **Training en ondersteuning:** investeren in training en coaching van medewerkers om hen te ondersteunen bij het goed uitvoeren van deze signaalfunctie en het belang ervan blijvend te benadrukken.
- **Overleg en samenwerking:** meer overlegmomenten en contactmomenten, zoals multidisciplinair overleg (MDO) of wijkwerking, zijn cruciaal voor het opvolgen van signalen en om de zorgdoelen op elkaar af te stemmen

Strategische focus

Om de zorg voor cliënten optimaal te ondersteunen, is een strategische focus essentieel. Dit komt tot uiting in de volgende kernaspecten:

Brugfunctie: gezinszorgmedewerkers fungeren als verbindende schakel tussen de verschillende betrokken actoren rond de cliënt.

Structurele opvolging: door frequente aanwezigheid kan gezinszorg signalen structureel opvolgen en tijdig ingrijpen.

Preventieve waarde: het belang van de preventieve rol groeit, gezien de toenemende zorgzwaarte en complexiteit van zorgvragen.

De observatie- en signaalfunctie binnen de gezinszorg is cruciaal voor het leveren van doelgerichte en geïntegreerde zorg. Door continu te investeren in deze functie blijven we in staat om hoogwaardige zorg te bieden, aangepast aan de veranderende behoeften van cliënten.

VAN VISIE NAAR GOEDE PRAKTIJK

Observeren en signaleren zijn kernopdrachten van een dienst voor gezinszorg. Het is **essentieel om afspraken te maken** en dit thema continu onder de aandacht van jullie medewerkers te houden. Bouw aan de hand van de volgende stappen je eigen beleid verder uit om deze processen effectief te implementeren en te verankeren in de dagelijkse praktijk.

Werk je eigen beleid uit

STAP

Beoordeel jullie huidige manier van werken

- **Analyseer** hoe de signaalfunctie verloopt binnen jullie dienst. Wat werkt goed en wat kan beter? Dit biedt inzicht in de effectiviteit van het huidige beleid en de kans voor verdere optimalisatie.
- **Visualiseer** interne en externe communicatiestromen om de informatiestromen binnen en buiten de organisatie helder te krijgen. Dit helpt om knelpunten te identificeren en verbetert de samenwerking.

STAP

2

Maak duidelijke afspraken

- **Observeren**

- **Maak afspraken over wie wat observeert.** Veranderingen in het gedrag van de gebruiker opvolgen in functie van de zorgdoelen. Deze zorgdoelen zijn vastgelegd in het zorg- en ondersteuningsplan en vormen de leidraad voor de zorgverlening. De dienst evalueert het zorg- en ondersteuningsplan regelmatig met de gebruiker en past aan indien nodig.
- **Pas de observatie aan de complexiteit van de zorgsituatie.** Niet elke casus vergt dezelfde intensiteit van observatie. Afhankelijk van de zorgsituatie past de dienst de frequentie en de inhoud van de observaties aan, bijvoorbeeld door onderscheid te maken tussen eenvoudigere en complexere zorgbehoeften.
- **Bied regelmatig praktische tips en handvatten aan basismedewerkers,** zodat ze effectief en consistent kunnen observeren.

- **Signaleren**

- **Maak afspraken over het doorgeven, oppikken en omzetten van signalen.** In complexe zorgsituaties kan het gebruik van een screeningsinstrument een meerwaarde bieden. Zorg ervoor dat begeleidend personeel goed begeleid wordt in het gebruik ervan.
- **Maak duidelijke afspraken over de communicatiestromen binnen het team en met andere zorgprofessionals.** Denk na over wie welk signaal oppikt en hoe de opvolging verloopt, zowel intern als extern. Zorg voor een goede wisselwerking tussen basismedewerkers en hun verantwoordelijke.
- **Integreer de signaalfunctie in bestaande processen en procedures,** zoals die rond zorg- en ondersteuningsplannen. Zo weten medewerkers meteen welke stappen te ondernemen bij het opmerken van signalen, zonder dat informatie versnipperd is over verschillende documenten.

Definieer wat dringende signalen kunnen zijn, zoals middelengebruik, suïcide, vermissing, ouderenmis(be)handeling, eenzaamheid ... Het is belangrijk dat medewerkers weten welke acties nodig zijn bij dergelijke signalen. Elke dienst kan, afhankelijk van de context, verdere verfijningen en afspraken maken om effectief op signalen te reageren.

- **Gebruik geschikte communicatiekanalen, zoals:**
 - communicatieschriftje
 - notitie
 - e-mail
 - telefoongesprek
 - wijkoverleg / werkvergadering
 - digitaal signaleren (app)
 - MDO in geval van complexe zorgsituaties waarin ook andere zorgprofessionals betrokken zijn
 - Alivia
 - ...

Een dienst moet nadenken over welk kanaal voor welk type signaal of communicatie het meest geschikt is. Het kiezen van het juiste kanaal draagt bij aan afgestemde zorg en zorgt ervoor dat de communicatie effectief is, wat essentieel is voor een gezamenlijke aanpak van zorgbehoeften.

- **Introductie en training**
Zorg dat medewerkers de geldende afspraken kennen en volgen.

- **Registreren**

Registreren is geen doel op zich, maar moet bijdragen aan goede zorg voor de cliënt en een vlotte samenwerking binnen het team en met andere zorgverleners. Houd het doel altijd voor ogen: doelgericht en efficiënt registreren.

- **Waarom?**

Om een duidelijk overzicht van het zorgtraject te hebben, de integriteit en levenskwaliteit van de cliënt te bewaken en informatie te delen voor kwaliteitsvolle zorg.

- **Wanneer?**

Als er een belangrijke verandering is, als informatie invloed heeft op de zorg, of als het nodig is voor de veiligheid en gezondheid van de cliënt en het zorgteam.

- **Hoe?**

Houd het kort en feitelijk, blijf ter zake, en verwijf niet naar loutere vermoedens. Registreer alleen wat echt nodig is.

Maak binnen je dienst afspraken over wanneer, wat en hoe jullie registreren, zodat het proces simpel en nuttig blijft.

STAP

3

Versterk competenties en bied ondersteuning

Het versterken van de competenties van je medewerkers is essentieel voor een goede zorgverlening en een effectieve samenwerking binnen het team. Door medewerkers de juiste tools en kennis aan te reiken, kunnen ze hun werk beter uitvoeren en blijven ze gemotiveerd. Dit vraagt om een duidelijke visie, structurele begeleiding, en continue ondersteuning.

- **Verwachtingen en acties**

Maak duidelijk welke competenties nodig zijn en begeleid medewerkers in hun ontwikkeling. Vorming en herhaling zijn cruciaal.

- **Aantoonbare aandacht**

Laat zien dat je tijd en middelen investeert in deze competenties door middel van trainingen, intervisie, cliëntenbesprekingen, en specifieke vormingen.

- **Communicatie van vormingen**

Gebruik intranet, nieuwsbrieven, en apps om medewerkers op de hoogte te houden en aan te spreken op deelname aan vormingen.

INSPIRATIE

Vind inspiratie en praktische voorbeelden van goede werkmethoden en ondersteunende tools via het [Kennisplein van Zorggezind](#) en [VVSG](#).

